

Για την δικηγορική άσκηση σήμερα (Της Δήμητρας Ρομποτή)

Το τοπίο στην αγορά εργασίας, όπως έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια στην ελληνική κοινωνία μετά την ένταξη στα μνημονιακά προγράμματα και τις πολιτικές και οικονομικές «συνταγές» του ΔΝΤ και της ΕΕ, είναι κάτι παραπάνω από αποθαρρυντικό για έναν νέο εργαζόμενο, που, τελειώνοντας τις σπουδές του παραμένει εδώ και προσπαθεί να εργαστεί στο αντικείμενό του. Το γεγονός αυτό, για έναν/μία ασκούμενο/η, ή νέο/α δικηγόρο, δεν αποτελεί απλά και μόνο μια κοινωνιολογική παρατήρηση αλλά μια πικρή καθημερινότητα.

Την ίδια στιγμή που η εργασιακή καθημερινότητα γίνεται όλο και πιο δυσβάσταχτη για όλο και πιο πλατιά κομμάτια δικηγόρων, παρατηρούμε μέρα με τη μέρα τις τάσεις μετασχηματισμού του δικηγορικού επαγγέλματος: συγκέντρωση της δικηγορικής ύλης σε όλο και λιγότερα γραφεία «μεγαλοδικηγόρων», διαμόρφωση επί της ουσίας μεγάλων δικηγορικών εταιριών, και την ίδια στιγμή διαμόρφωση «στρατών» από έμμισθους και ασκούμενους δικηγόρους, οι οποίοι καλούνται να εργαστούν σε εξευτελιστικές συνθήκες εργασίας. Το γαϊτανάκι της πορείας ενός πτυχιούχου νομικής έχει ως εξής: άσκηση με ευέλικτο ωράριο και μισθό ούτε το βασικό, πανελλαδικές εξετάσεις με αυξημένη πια δυσκολία, δουλειά σε γραφείο πάλι χωρίς ωράριο (εκεί εφαρμόζεται η ρητορεία του «ελεύθερου επαγγέλματος») και αμοιβή που πάλι κινείται περισσότερο ή λιγότερο κοντά στον κατώτατο και αν.

Ας τα πάρουμε λοιπόν με τη σειρά

Ξεκινώντας κάποιος από μας να εργάζεται στον κλάδο αρχικά ως ασκούμενος αμοιβεται με αποδοχές που θα μπορούσαν να προσομοιάζουν σε ένα πολύ γενναιόδωρο χαρτζιλίκι, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν μοιάζουν με μισθό. Για να μιλήσουμε με αριθμούς όσοι και όσες είμαστε ασκούμενοι/ες στη συνηθέστερη των περιπτώσεων αμοιβόμαστε με 300-400 ευρώ ενώ μπορεί οι «τυχεροί» να παίρνουν κάτι παραπάνω, τις περισσότερες φορές χωρίς πραγματικό αντίκρουσμα, αφού αναγκάζονται να δουλεύουν 10 και πλέον ώρες την ημέρα. Προφανώς υπάρχουν και οι «άτυχοι» που ίσως να μην πληρωθούν καν, πράγμα που αποτελεί μια αρκετά «ευφάνταστη» πρακτική του κλάδου μας κυρίως στην επαρχία (βλ. Θεσσαλονίκη). Παράλληλα, το ωράριο που μπορεί στα λόγια να είναι βωρο ή δωρο στην πράξη δεν υπάρχει και ακριβώς καθώς έχει συνεχώς και καθημερινά τάσεις επέκτασης.

Με τη ρητορεία ότι είμαστε ή θα γίνουμε «ελεύθεροι επαγγελματίες» και «πρέπει να συνηθίσουμε να εργαζόμαστε ως τέτοιοι» μένουμε στα γραφεία ώρες μετά τη λήξη του ορισμένου ωραρίου για να κάνουμε όλη τη «λάντζα» του δικηγόρου, δηλαδή όλα τα σημαντικά μεν μικροπράγματα δε που ένας δικηγόρος με δικό του γραφείο προφανώς δεν θα καταδεχτεί ποτέ να κάνει ο ίδιος.

Και όλα αυτά προκύπτουν από το ιδιότυπο καθεστώς της άσκησης, της έλλειψης δηλαδή κατοχύρωσης των δικαιωμάτων του ασκούμενου και της έλλειψης ύπαρξης ενός θεσμοθετημένου εργασιακού πλαισίου. Ο Κώδικας Δικηγόρων στις διατάξεις για τους ασκούμενους κανονικά προέβλεπε 600 ευρώ το μήνα κατώτατο μισθό, κάτι το οποίο ποτέ κανένας εργοδότης δεν το επικαλείται και το τηρεί. Συνεπώς, πρακτικά δεν υπάρχει εν ολίγοις καμιά πρόβλεψη για τις συνθήκες εργασίας του ασκούμενου.

Ασκούμενοι κι ασφάλιση: Η μοναδική ίσως πρόβλεψη που λειτουργούσε όμως... και πάλι είναι σημείο διαπραγμάτευσης μεταξύ ασκούμενου και δικηγόρου. Η ασφάλιση στο ΕΤΑΑ-TAN μπορεί να μην είναι υποχρεωτική για τον ασκούμενο όμως η ασφάλιση στον τομέα Υγείας του ΕΤΑΑ είναι υποχρεωτική και κοστίζει 500 ευρώ το χρόνο (περίπου 50 ευρώ το μήνα). Αυτά πάλι είναι στην ευχέρεια του εκάστοτε εργοδότη δικηγόρου αν θα τα πληρώνει για τον ασκούμενο ή αν θα τα βάζει ο ασκούμενος από τη τσέπη του δηλαδή από τα 300 ευρώ που παίρνει και με τα οποία πρέπει να καλύψει και τα έξοδα του μήνα του. Πολλές φορές είναι και λόγος να παίρνουμε λιγότερα από τον εργοδότη καθώς «θα σου πληρώνω τις εισφορές αλλά αυτό σημαίνει 50 ευρώ λιγότερα στο μηνιαίο μισθό» λες και είναι και παραχώρηση από πλευράς του!

Ασκούμενοι και εξετάσεις: και μετά από όλο αυτό το Γολγοθά της κακοπληρωμένης και υπερωριακής εργασίας πρέπει να ξαναδιαβάσουμε για να δώσουμε εξετάσεις για την άδεια ασκήσεως. Το κερασάκι στην τούρτα ήταν η ψήφιση του Νέου Κώδικα Δικηγόρων που έκανε τις εξετάσεις αυτές πανελλήνιες πρακτικά ανεβάζοντας κατακόρυφα τον πήχη δυσκολίας τους. Πλέον πρέπει να διαβάσουμε πάλι τα πάντα με την άσκηση να τρέχει και με το ζήτημα αδειών για την προετοιμασία να είναι ερώτημα για να πάρουμε την πολυπόθητη άδεια. Αυτό δε σημαίνει ότι θα πληρωνόμαστε περισσότερα, ούτε ότι αυτόματα θα αναβαθμιστεί η ιδιότητά μας από «παιδί για όλες τις δουλειές» σε δικηγόρο.

Επίσης, ετίθετο το ζήτημα των αποφοίτων Νομικών Σχολών του εξωτερικού, οι οποίοι δεν περνούν από το καθεστώς άσκησης, αλλά από εξετάσεις μόνο για να πάρουν την άδεια ασκήσεως στην Ελλάδα. Προκειμένου να εναρμονιστεί η κατάσταση με τους αποφοίτους των Νομικών Σχολών στην Ελλάδα προτείνουμε κατάργηση της άσκησης για όλους, να μην αποτελεί προαπαιτούμενο για την απόκτηση της δικηγορικής ιδιότητας και ό,τι συνεπάγεται. Για τους συναδέλφους από άλλες Νομικές σχολές του εξωτερικού η διενέργεια εξετάσεων να είναι το μόνο προαπαιτούμενο για την απόκτηση της δικηγορικής ιδιότητας στην Ελλάδα.

Συνολικά Διεκδικούμε:

- Υπεράσπιση των ασκούμενων συναδέλφων. Νομοθετική κατοχύρωση αξιοπρεπούς μισθού, ωραρίων, αδειών. Υποχρεωτική καταβολή εισφορών από τους εργοδότες. Στήριξη από το Σύλλογο των ασκούμενων τόσο στην αναζήτηση εργασίας (μητρώο θέσεων) όσο και κατά τη διάρκεια της άσκησης για την τήρηση των όρων από τους εργοδότες. Εγγραφή των εργαζόμενων ασκούμενων στους Δικηγορικούς Συλλόγους. Πειθαρχικός έλεγχος των εργοδοτών. Κατάργηση των εξετάσεων για την εισαγωγή στο επάγγελμα. Κατάργηση του θεσμού της άσκησης γενικά, ως θεσμού που διατηρεί ευέλικτο και πλήρως εκμεταλλεύσιμο εργατικό δυναμικό για τα δικηγορικά γραφεία.
- Υποχρεωτική ασφάλιση και καταβολή των 2/3 της ασφάλισης από τους εργοδότες επιπλέον του ποσού του καθαρού μισθού.
- Καμία εισφορά για μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους με εισόδημα κάτω από 12.000 €.
- Εγγραφή στο ΔΣΑ ως δικηγόροι και δικαίωμα ψηφου από την έναρξη άσκησης του επαγγέλματος.